

nes

NETWORK
OF ENTREPRENEURIAL
SCHOOLS

UZNĒMĒJDARBĪBAS VIDĒ JAUNIEŠIEM LATVIJĀ

Project “Network of Entrepreneurial Schools”

is cofunded by the Erasmus + program under KA2 - Cooperation for Innovation and the Exchange of Good Practices - Strategic Partnerships for school education

Partner organizations of the project:

Agência DNA Cascais - Cascais Um Concelho Empreendedor
Directorate of Secondary Education of Karditsa
DYPALL Network
Scoala Gimnaziala Traian Craiova
Maltas Vidusskola

Network of Entrepreneurial Schools is developed under the framework of the project “Network of Entrepreneurial Schools” is the result of a research of best practices and policies related to Entrepreneurship Education in 4 different countries and that will serve as a basis to develop innovative action experiments for entrepreneurship education approaches.

**DNA.
CASCAIS**

DYPALL
DEVELOPING YOUTH PARTICIPATION
AT LOCAL LEVEL

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

agência nacional
erasmus
Movendo a Educação

UZŅĒMĒJDARBĪBAS VIDE JAUNIEŠIEM LATVIJĀ

Lai gan uzņēmējdarbības atbalsts jauniešiem Latvijā pastāv jau vismaz trīs gadu desmitus, pēdējos 5 gados interese par uzņēmējdarbību ir strauji augusi jauniešu vidū un ar katru gadu kļūst arvien populārāka. Šobrīd, uzņēmējdarbības izglītošana jauniešiem vēl netiek uzverta kā vidusskolas izglītības prioritāte, bet daudzās skolās šis koncepts kļūst arvien nozīmīgāks. Ir daudz privāto un valsts iestāžu, kā arī nevalstisko organizāciju, kas piedāvā palīdzību un atbalstu jaunajiem uzņēmējiem visā valstī.

Piemēram, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra (LIAA) ir valsts organizācija, kas piedāvā plašu atbalstu uzņēmumiem, tostarp programmas jaunajiem uzņēmējiem. Latvijā ir 13 biznesa inkubatori, kuri piedāvā divas atbalsta programmas: Pirmsinkubāciju (fiziskām personām un uzņēmumiem, kuri vēlas izstrādāt biznesa modeli un pārbaudīt biznesa idejas dzīvotspēju) un inkubāciju (jaundibinātiem uzņēmumiem, kuriem nepieciešams atbalsts straujākai izaugsmei).

Viņu kopējais budžets 2014. –2020. gadam bija 1,6 miljoni eiro, kas īpaši paredzēti jauno uzņēmēju atbalstam.

Kā norāda Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra (LIAA), Latvijas ekosistēma ir neliela, bet dinamiska un to veido augsti motivēti un talantīgi cilvēki dažādos vecumos, ar dažādiem talantiem un prasmēm.

Latvijas start-up vide sastāv no 400 + reģistrētiem start-upiem, institucionālo investoru un biznesa eņģeļu pūļa, dažādām mūsdienīgām kopdarba telpām, desmitiem biznesa inkubatoru, kurus atbalsta valsts, akadēmijas un privātpersonas, kā arī piesātināts notikumu kalendārs ar aizraujošām semināriem, produktīvām konferencēm, hakatoniem un 'meet-up' tikšanās pasākumiem.

Rīgā ik gadu notiek dažādas Tech & Innovation konferences, piemēram, Digital Freedom Festival, iNovuss vai TechChill. Turklāt ir pieņemts unikāls Startup law un Startup Visa - termiņuzturēšanās atļauja -, kas ir izveidoti, lai padarītu dinamiskāku Latvijas uzņēmējdarbības ekosistēmu.

Populārāko institūciju vidū, kas strādā ar jauniešiem uzņēmējiem, ir arī:

ALTUM

- www.altum.lv

MAGNETIC LATVIA BIZNESA INKUBATORI

- www.magneticlatvia.lv

LAUKU ATBALSTA DIENESTS (LAD)

- www.lad.gov.lv

PAŠVALDĪBU GRANTU KONKURSI

- www.businessgulbene.lv

LIAA INOVĀCIJU VAUČERI

- www.liaa.gov.lv

U.C.

Lai gan to, cik svarīga ir uzņēmējdarbības komponentes iekļaušana vispārējā izglītībā, atzīst paši eksperti un jaunieši, studentiem pašlaik ir ierobežotas iespējas apgūt uzņēmējdarbību kā daļu no vispārējās izglītības. Trūkst arī secīgas pārejas uz “pieaugušo uzņēmējdarbību”, kas iezīmē acīmredzamu informācijas trūkumu par uzņēmējdarbību izglītības nozarē: jauniešiem trūkst praktiskas informācijas, prasmes uzrakstīt labu biznesa plānu, sākt darbu, apgūt grāmatvedības pamatus, apzināt jaunas iespējas un piesaistīt finansējumu. Informācijas trūkums jauno uzņēmēju vidū bieži vien ir šķērslis pašu uzņēmējdarbības uzsākšanai daudz biežāk nekā finansējuma nepieejamība.

Pašlaik valsts skolu mācību programmā pamatskolās un vidusskolās uzņēmējdarbība nav iekļauta kā priekšmets, un pamatus var apgūt tikai ar tādu mācību priekšmetu palīdzību, kas sniedz būtiskas zināšanas par uzņēmējdarbību, piemēram, ekonomikā.

Tomēr tuvākajā nākotnē tas mainīsies, no 2020. gada Latvijas izglītības ministrija veic būtiskas izmaiņas izglītības sistēmā un mācību priekšmetos. Projekta “Skola 2030” mērķis ir no jauna attīstīt pašreizējo izglītības sistēmu, lai nodrošinātu, ka skolēni, kas saņem izglītību jebkurā no iestādēm, ir gatavi darba tirgum.

Latvijas Izglītības ministrija uzskata, ka zināšanām joprojām ir svarīga loma ikviena studenta dzīvē. Tomēr papildus pamatprasmēm svarīgākajās cilvēka darbības jomās (tādās kā: valodas, sociālā un pilsoniskā, kultūras izpratne un pašizpaušme, dabaszinātnes, matemātika, tehnoloģijas un veselības un fiziskās aktivitātes) jaunajos apstākļos ir svarīgas starpdisciplinārās prasmes, personības attīstība, attieksme un sistēma, kas noteiktu vērtības mainīgajā vidē.

Tā kā jaunais projekts tiek īstenots pakāpeniski, nākamo 10 gadu laikā katram skolēnam kādā no 100 pilotskolām būs lielākas izvēles iespējas savā mācību programmā un skolas tiek mudinātas piedāvāt skolēniem jaunus mācību priekšmetus, kas ir sadalīti atsevišķās mācību priekšmetu grupās, lai labāk apgūtu vienotu jomu, nevis visus mācību priekšmetus bez nepieciešamības.

Vienā no skolām pieejamajiem padziļināto kursu komplektiem (groziem), uzņēmējdarbība tiek piedāvāta kā tēma, kur skolēniem ne tikai būs iespēja vairāk uzzināt par uzņēmējdarbību teorijā, bet arī iespēja gūt lielāku pieredzi šajā jomā, jo skolotāji varēs vest bērnus pie uzņēmējiem, uz muzejiem un citām vietām ārpus ierastās mācību vides, lai viņiem sniegtu reālu pieredzi un mūsdienu uzņēmējdarbības vides zināšanas (mk.gov.lv, 2018).

Cerams, ka tas izraisīs interesi par uzņēmējdarbību un līdz ar to arī par jaunu uzņēmumu izglītības pieaugumu visā valstī, mudinot vairāk bērnu uzsākt darbu uzņēmumu programmās, kas šobrīd tiek piedāvātas.

Šobrīd, populārākā institūcija Latvijā, kas nodrošina uzņēmējdarbības izglītību bērniem visos izglītības posmos, ir Junior Achievement Latvia (JAL), kas kopš 1991. gada IR AS Worldwide tīkla daļa (jal.lv, 2019).

Organizācijas galvenais mērķis ir nodrošināt skolēniem uzņēmējdarbības izglītību dažādās formās, tostarp jaunu uzņēmumu dibināšanā, biznesa simulācijas spēlēs, ēnu dienās utt.

Šobrīd ir vairāk nekā 220 skolu, kas dažādos veidos ir īstenojušas Junior Achievement programmu. Tomēr tās tiek mācītas tikai ārpus mācību programmas un ir pilnīgi brīvprātīgas bērniem, kuri ir ieinteresēti piedalīties šādās aktivitātēs.

Lai gan Latvijā nav īpašas valsts stratēģijas uzņēmējdarbības izglītībai, uzņēmējdarbības izglītība tiek atzīta par ievērojamu mērķi visos skolu izglītības līmeņos un uzņēmējdarbības prasmes tiek integrētas dažādos mācību priekšmetos - "Sociālā zinātne", "Ekonomika", "Tehnoloģijas "Vizuālā māksla un mūzika" ir daļa no obligātās mācību programmas, un "Ētika", "Komerstudijas" un "Biznesa ekonomikas pamati" ir izvēles priekšmeti sekundārajā līmenī.

UZŅĒMĒJDARBĪBA JAUNIEŠIEM RĒZEKNES NOVADĀ

Rēzeknes pašvaldība ir lielākā pašvaldība Latvijā, kuras kopējā platība pārsniedz 2500 km².

Rēzeknes novads atrodas netālu no Latvijas valsts un arī visas Eiropas Savienības austrumu robežas ar Krieviju un Baltkrieviju, kas paver plašas potenciālās sadarbības iespējas visās jomās. Novada teritoriju šķērso starptautiskas nozīmes automaģistrāles Rīga – Maskava, Sanktpēterburga – Varšava, kā arī starptautiskas nozīmes dzelzceļa maģistrāles šajos pašos virzienos, kas novada teritorijai piešķir ērta tranzīta koridora statusu.

Lielākie rūpniecības uzņēmumi ir RSEZ SIA "Verems" Vērēmu pagastā, RSEZ SIA "LEAX Rēzekne" Ozolaines pagastā. Lauksaimniecības sfērā aktīvi darbojas SIA "Sprūževa M" Griškānu pagastā.

Rēzeknes Speciālā ekonomiskā zona (SEZ) tika dibināta ar mērķi veicināt tirdzniecību, attīstīt ražošanu un tranzītu, kā arī preču eksportu un importu caur Latviju. Tās uzdevums ir piesaistīt investīcijas ražošanas un attīstības attīstībai kopā ar jaunu darba vietu radīšanu. Rēzeknes SEZ darbība ir koncentrēta uz attīstības stimulēšanu Rēzeknes pilsētā, Rēzeknes novadā un Latgales reģionā.

Rēzeknes pašvaldība sadarbībā ar Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmiju piedāvā tehniskas inovāciju programmas jauniešiem dizainā, robotikā, u.c.

Skolām ir iespēja piedalīties dažādos konkursos un projektos: konkurss par finansējumu piesaisti Skolēnu mācību uzņēmuma uzsākšanai un attīstībai, neformālās apmācības uzņēmējdarbībā 3 dienu garumā, jauniešu dienas, kā arī rakstīt un īstenot jauniešu iniciatīvu projektus.

MALTAS VIDUSSKOLA

Kopumā Maltā visvairāk interešu izglītības programmu ir kultūrizglītības programmās. Tās ietver deju (tautas deju, mūsdienu deju), mūzikas (koru, vokālo ansambļu, folkloras kopu, ģitāristu), teātra (literāro mākslinieku, teātra sports, dramatisko) mākslas (keramikas, tekstila un citas programmas), sporta (sporta spēles, futbols un basketbols) izglītības programmas.

Interesu izglītības programmās ir iesaistīti bērni un jaunieši vecumā no 5 līdz 25 gadiem.

Maltas vidusskolai ir izglītības-uzņēmējdarbības kontaktpunkts (IUK), kurš ir pieejams divas dienas nedēļā. Tā galvenais uzdevums ir mudināt skolēnus attīstīt zināšanas un prasmes uzņēmējdarbībā.

IUK birojā ir arī konsultāciju stundas, kur skolēni laipni aicināti atnākt un aprunāties par viņu idejām, izstrādāt vienkāršus biznesa plānus un saņemt atbalstu projektu rakstīšanā kā skolas pasākumiem, tā arī dažādiem grantu konkursiem un citam atbalstam, kas pieejams jauniešiem ārpus skolas.

IUK darbs ietver arī programmas "Junior Achievement" īstenošanu skolā, uzņēmējdarbības pasākumus, seminārus un izglītojošus braucienus pie esošajiem uzņēmējiem un organizācijām, kas atbalsta jauno uzņēmējdarbību.

Šie pakalpojumi ir pieejami ikvienam ieinteresētajam skolēnam, bet galvenā mērķa grupa ir 8. -9. klase un vidusskolas skolēni, jo viņi ir sākuši attīstīt izpratni par uzņēmējdarbību no citiem mācību priekšmetiem.

Maltas vidusskola ir viena no 220 JA Latvia programmas dalībroskolām. Tas nozīmē, ka katru gadu skolā ir vidēji 5 komandas, kas var izveidot paši savu skolēnu mācību uzņēmumu un piedalīties visos "Junior Achievement Latvia"

organizētajos pasākumos (reģionālajos un valsts mēroga gadatirgos, motivējošos pasākumos, semināros utt.), kā arī pasākumos, ko organizē uzņēmumu koordinators, kas īpaši paredzēts skolēniem, kuri ir daļa no programmas, lai palielinātu informētību un interesi par uzņēmējdarbības izglītību.

Katru gadu skolā notiek pasākums "Kafija ar uzņēmēju", kur skolēniem, kā arī viņu vecākiem un citām ieinteresētajām personām ir iespēja tikties ar vietējiem uzņēmējiem un pārrunāt aktuālos jautājumus uzņēmējdarbības vidē, dalīties ar idejām par uzņēmējdarbības izglītību skolā un jebkādām idejām, ko varētu īstenot turpmākajos gados.

Tas ir vērtīgs un populārs pasākums, jo tā mērķis ir apvienot visu kopienu un palīdzēt ikvienam saprast, kā viņi var atbalstīt to, lai skolēni savā skolas laikā būtu uzņēmīgāki.

Šis pasākums notiek skolas līmenī un neformālā gaisotnē, tāpēc tas ļauj tiem skolēniem, kuri parasti ir mazāk aktīvi, iesaistīties diskusijās ar vietējiem uzņēmējiem un gūt jaunus kontaktus.

nes

NETWORK
OF ENTREPRENEURIAL
SCHOOLS

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

agência nacional
erasmus+
educação e formação